

PŘÍČINY NEMOCÍ

Bylo to počátkem devadesátých let minulého století (1890). Jedna severoamerická obchodní a dopravní společnost měla tehdy kongres, na který pozvala také finanční veličinu, pana Williama Windoma. Ve smyslu lidí, kteří se tu sešli, to byl člověk velice chytrý, jako někdo, na kom je přímo vidět, zeje pokládán za kapacitu. Jeho řeč začala slovy:

“Pánové, potřebujeme reformu všech našich obchodních a dopravních poměrů, neboť v tom stavu, v jakém jsou dnes, je v nich něco nezdravého!” Nato přešel ke krátkému výkladu o penězích, co znamenají, a dále řekl: *“Pánové, nyní jsem vám vysvětlil věci národohospodářské. Jde však o to nahlédnout, že to nestačí. Peníze mohou jít v obchodních stycích z ruky do ruky. To však není tím, co dělá národní hospodářství zdravé. Zdravé hospodářství nedělají finance, ale morální pojmy, lidí! Budou-li obchodními kontakty procházet peníze, budou-li obíhat, aniž by s tím byly spojeny morální pojmy, nedostaneme se dál!”*

Tak to řekl a pokračoval: *“Nemorální vztahy a pojmy v obchodě a v životě hospodářském vůbec jsou tímtéž jako jed v žilách člověka, činící krev nezdravou. To vše, co jako peníze koluje obchodními cestami a hospodářským životem nespojeno s morálními pojmy, se vymstí stejně jako jed proudící v žilách člověka. Hospodářské tělo onemocní!”*

Posluchačům bylo nápadné, že řečník během podobenství o jedu v žilách hospodářského života zbledl. Divili se rovněž tomu, že člověk, jenž dříve mluvil jen tak, jak začal i dnes, tj. pouze o hospodářství a financích, použil najednou tohoto docela pěkného podobenství, které ještě rozvedl v jednotlivostech. To bylo jistým odbočením od tématu. A když konečně vyslovil větu: *“To je v hospodářském životě takové, že potom jed prochází žilami hospodářských styků”*, skácel se na zem, ranila ho mrtvice, byl mrtev.

Zde stojíme před jedním z oněch přirozených experimentů, o nichž jsem již vícekrát mluvil, na nichž se lze mnohému naučit,

neboť tu můžeme rukama nahmatat, co věci předcházelo. Řečník přirozeně nezemřel následkem své řeči, neboť se nijak nerozčílil. Mrtvicí by byl stížen i kdyby v tu dobu dělal něco jiného, neboť podmínky k tomu byly již v něm. Možná se rozčílil hodinu před tím, to se může stát.

V každém případě v něm byla příčina již dlouho. To ostatní však, co se tu stalo, že náhle odbočil a docela logicky v rámci daného tématu líčil svůj vlastní vnitřní stav (co se v něm dělo), to něco znamená.

Stává se, že řečník ztratí souvislost své řeči. Viděl jsem jednoho starostu, jenž se po prvních deseti slovech zarazil, vzal svůj skládací cylindr (měl uvnitř svou řeč napsanou), položil ho před sebe a ztracenou nit zase našel. Číst uměl a tak svoji řeč statečně přečetl. Kdyby však v řeči pokračoval podle toho, co by mu slina na jazyk přinesla, vyšla by z toho nějaká ztíženina. Starosta i pan William Windom ztratili nit své řeči. Každý zajisté z jiné příčiny, v podstatě tu však není zvláštního rozdílu. Starosta naštěstí mohl číst. Kde však četl William Windom? Windom četl ve svém těle, s ohledem na svou hospodářskou řeč!

Anthroposofická duchovní věda správně praví, že při řeči čteme něco z našeho vlastního těla. Přirozeně, že mluvíme na základě našich životních zkušeností. Vplétáme však do toho také to, co čteme v nás samých. Ať řekneme třeba jen pět slov, čteme současně v sobě, z našich vlastních vnitřních tělesných pochodů. Čtu-li, co jsem si před několika dny zapsal, čtu to zevně. Mám-li to zapsáno v paměti, čtu to z nitra.

V obou případech jde o týž pochod, jen zaměření našeho pohledu je tu rozdílné. Jednou zevní, do sešitu, podruhé vnitřní, na písmo v našem nitru. Skutečně na tom nesejde, poznamenejme-li si např. 5 hřebíků a 7 háčků do mozku či do zápisníku. V zápisníku si to přečteme z té strany, kde jsme si to poznamenali, v mozku si to přečteme rovněž v příslušné přihrádce. Buňka znamenající "5" se spojí s buňkou nesoucí "hřebík" a ty opět s jinou atd. Aniž jsme si toho vědomi, vnímáme zauzleninu, která v nás vznikla z toho, co

jsme zažili, a podvědomě ji čteme. * Takový je závěr správného pozorování přirozených experimentů, jak je před nás staví sám život např. v osobě pana W. Windoma.

Jiný příklad: lékař Ludwig Schleich, kterého jsem kdysi dobře znal, mi vyprávěl, jak k němu jednou přiběhl vyděšený člověk a řekl:

“Píchl jsem se právě perem do ruky, podívejte se, je v ní ještě inkoust. Musíte mi tu ruku až po rameno amputovat, jinak zemřu otravou krve!” Schleich mu odpověděl: *“Co vás to napadá, to je docela nevinná věc, to stačijem vyssát, nemohu jako chirurg převzít takovou odpovědnost a odejmout vám rameno! To je nesmysl!”*

Dotyčný však trval na svém: *“Musíte mi ho odejmout, jinak umřu!”*

Schleich ho nechal odejít. Nešťastník běžel k jinému lékaři, avšak ani tam neuspěl. Tak běhal po celý večer s tvrzením, že té noci zemře. Schleich měl přirozeně o toho člověka velkou starost a příští den jej skutečně našel mrtvého.

“Nu co”, řekl Schleich, *“ten člověk zemřel autosugescí, smrt si sám namluvil a zemřel na svou vlastní myšlenku.”*

Řekl jsem Schleichovi: “Mnohé se přihodí z autosugesce, ale taková smrt se nedostaví pouhou autosugescí, to je nesmysl!” Schleich tomu nevěřil. Lékaři přirozeně provedli pitvu. Protože nešlo o otravu krve, spokojili se s autosugescí. Co se tu ve skutečnosti stalo?

Ten člověk byl raněn velmi těžce zjistitelnou mrtvicí, připravující se po několik dní v jemnějších orgánech. Tak jako Windom pozoroval před svou smrtí jed procházející jeho žilami, kam snad vnikl nějakou potravou, tak i tento člověk pozoroval své odumírající nitro. Zevně lze takové pozorování vztáhnout k čemukoliv jinému. Nic to však nemění na skutečnosti, že se v nitru připravuje smrt. Dotyčný z toho, co ve svém nitru podvědomě pozoroval, znervózněl a následkem nervozity se píchl do ruky. Než se píchl, nemohl o svém svém vnitřním pozorování mluvit, neboť si

* Zde se praví, že lidský mozek není nástrojem myšlení, ale využíváme ho při myšlení jako zápisníku (paměti). Zauzlenina paměťových buněk nepředstavuje buňky biologické tkáně mozku, ale silovou pletěň éterické podstaty (plazmy).

ho neuvědomil a neujasnil. Kdo se cítí být zdravý, ten neřekne: "Cítím ve svém nitru, že se blíží smrt!" Jakmile se však z nervozity píchl, rázem se necítil být zdravý, a i když svůj pocit připisoval docela falešné příčině, přece tu nešlo o autosugesci, ale o realitu. Každopádně musel příští noc zemřít! Právě z toho byl nervózní, právě proto se píchl, proto si uvědomil svůj stav, i když v docela zkreslené podobě. Obrátil se sice o radu k lékařům, ti však vsadili na autosugesci. Příčina však byla jinde a ono píchnutí bylo jejím důsledkem skrze nervozitu.

Jak je patrné, v našem nitru se může odehrávat velmi mnohé. Jestliže tyto věci řádně nestudujeme, pak o nich nemůžeme nic vědět.

Nestudujeme-li člověka zpětně, tu nesledujeme veškeré souvislosti přicházející v úvahu, neboť nám uniká souvislost toho, co v souvislosti vidět nechceme. Nesjednáme-li si jasno o pravém původu člověka a způsobu jeho života, nemůžeme nic vědět např. o tom, jak žil již v oné pradávce době ichtiosaurů, brontosaurů atp., plavajících v husté omáčce, v jakési kašovitě, hlenovité hmotě. *

Řádné studium člověka musí brát na vědomí mnohé. Tak např., v jakém věku většina lidí umírá?

Víme, že kojenci umírají nejčastěji v prvních měsících. Úmrtnost pak zvolna ustupuje a děti prodělávají své dětské nemoci, až přibližně k výměně zubů. Mezi sedmým a čtrnáctým rokem, kdy se člověk stává více rozumným, přicházejí nemoci nejméně, nepočítáme-li ty zapříčiněné nesprávným sezením ve školní lavici atp., a po 14. roku se nemocnost opět zvýší. Je však podstatný rozdíl mezi nemocemi nejranějšího věku a nemocemi v době pohlavního dospívání.

Nemoci ničící děti v nejranějším věku jsou především docela určitým druhem zhnisání krve ("to/, ichor, čs. Jícha). Subtilní

* Současní "odborníci" na brontosaurusy, tzv. "paleontologové", nám předkládají obraz pravěku tak, že do současné Země a její atmosféry umísťují pravěkou faunu a flóru. Podle nich se vývojem mění pouze "křoví a loutky", nikoliv "podlaha a osvětlení". Tak vznikly ony romantické obrázky brontosaurů brodících se v čisté vodě, s hlavou vystrčenou do průhledné atmosféry. Mimo brontosaura tu však není nic pravdivého.

životní poměry v organismu dětí však odumírají hned, jak se stane krev hnisavou. Proto se nezjistí, co z takového hnisání vzešlo, přesněji řečeno, co by z toho vzešlo, kdyby dítě tak rychle neumřelo. Z téže příčiny dostane dospělý člověk žloutenku, kterou lze ve většině případů vyléčit. U dítěte to až ke žloutence nedospěje, neboť umírá již před tím.

Mnoho dětí dostane průjem. Zde se ukazuje důležitý rozdíl. Chceme-li průjem u dětí léčit stejně jako u dospělých, nic nesvedeme. U dětí totiž smíme a musíme používat jen zevních prostředků, nikoliv léků! Klystýr, nanejvýš ještě obklady, nic víc. **Jen ne vnitřní léky!**

Stává se, že dítě dostane puchýře, jež vyskočí na hlavě a na jazyku. Pozdější dětské nemoci totiž vyražejí z nitra, jako by celé nitro kvetlo (*šarlach, osýpky*). Tyto nemoci mohou zajisté dostat také staří lidé, ale převážně tu jde o dětské nemoci, k nimž náchylnost u dětí přestane, jakmile jim vyrostou zuby.

Pak se již nemoci nevyskytují v tomto způsobu. I tyto nemoci však musí být léčeny pouze zevně a u postižených dětí musíme dbát na co nejpečlivější dietu. Má-li dítě hnisavou krev, nikdy vlastně nemůžeme říci, z čeho to pochází. To vychází z nejhlubšího nitra dítěte. Časté jsou také tzv. dětské křeče.

Zcela jinak jsou uzpůsobeny nemoci v době pohlavního dozrávání. Vzpomeňme třeba nemoc pohlavně dozrálých dívek, tzv. bledničku. Dostane-li zhnisání krve dítě, víme, že tělo není vyživováno zdravou krví. Krev je tu ovšem nakažena jinak než u dospívající dívky, tj. něčím z nitra organismu. U dívčí bledničky je příčina přímo v krvi, krev tu onemocní jaksí přímo. Je-li v nitru něco, z čeho krev onemocní, tu je to něco docela jiného, než je-li nemoc přímo v krvi, když např. u hochy či dívky krev zhoustne a oni dostanou hemeroidy.

Člověk je jaksí dvakrát v životě vystaven příčinám onemocnění. Nejdříve v prvním sedmiletí a potom až ve svém třetím sedmiletí. Mezi tím jsme založení ke zdraví. Skutečnost, že vždy nemáme týž sklon ke zdraví a nemoci, je právě navýsost důležitá. Tyto sklony i vlastní nemoci mají v různých dobách zcela rozdílný

charakter. Uvedená pozorování nás uvádějí hlouběji do lidského nitra, k poznávání jednotlivých orgánů.

Na jedné straně je tu William Windom, znenadání mluvící o svých orgánech pracujících k smrti, a na straně druhé jsou tu nemoci ranného dětství a pohlavního dozrávání. To naznačuje, jak se v průběhu lidského života, v jeho různých, po sobě následujících vývojových obdobích děje něco docela rozdílného. Zde se musíme naučit číst z písma nemoci samé. Vyrazí-li např. dítěti jícha v ústech či červená místa na těle, tu se musíme naučit toto vnější písmo číst a dočíst se z něho, co se děje v dětském nitru. Teprve potom můžeme vyvíjet skutečné poznání člověka.

Slezina je např. jedním z orgánů, jež lze nemocnému člověku vyříznout, a on bude po nějaký čas zdravější, než kdyby žil s nemocnou slezinou. Mezi vyoperovanou slezinou a vyoperovaným žaludkem není valného rozdílu, nevyoperujeme-li ovšem žaludek celý.

Jsou ovšem orgány, jež nemohou být odstraněny, např. plíce, srdce atd., zejména však mozek, v němž se nalézá bod, do kterého stačí píchnout jehlou, a ihned nastane smrt. Není naprosto zapotřebí tento bodový orgán vyoperovat, stačí do něj píchnout a usmrtíme i slona. * Naproti tomu vyřízneme-li témuž slonu slezinu, bude žít ještě po léta. K nahlédnutí rozdílu mezi oběma orgány je zapotřebí řádného studia...

Tyto buňky, tato zvířátka v mozku, jak jsem vám je tu namaloval (*kresba křídou na tabuli se nedochovala*), ta jsou u dítěte ještě měkká, Živá a zatvrdnou teprve ponenáhlu do 7. roku věku, v němž člověk prochází výměnou zubů. Dvakrát je tu tedy zvýšené riziko onemocnění. V době, kdy musí tělo (vlastně duše v těle) vynaložit úsilí na tvrdnutí oněch mozkových buněk, a potom až při pohlavním dozrávání, kdy přivádí k větší pohyblivosti buňky plovoucí sem tam v krvi, jež jsou do té doby v jakémsi letargickém lenivém pohybu. Použijeme-li při stavbě domu maltu, která není správně tuhá, stavba

* Této možnosti bylo využíváno právě u válečných slonů. Když se splášili a hrozilo, že se obrátí na útěk do vlastních řad, tu jezdec řídící slona (seděl za jeho krkem) vrazil kladivem ostrý kolík do sloní hlavy, a slon se ihned zhroutil.

se nedaří. Nestuhnou-li správným způsobem ony mozkové buňky, projeví se to v podobě výše popsaných dětských nemocí. Příčiny popíšeme jindy. Při pohlavním dospívání pak máme co činit hned s celým stádem, ba s miliony dosud lenivých bílých krvinek, jež je třeba popohnat. Není-li tu takového popohánění, přijde blednička.

Na takovýchto věcech ve skutečnosti záleží ona dvě východiska při onemocnění dětí v prvním a třetím sedmiletí jejich života. Budeme-li přistupovat ke studiu člověka zde naznačeným způsobem, přijdeme zvolna k tomu, jak spolu tyto věci souvisí. Ani v sociálním životě nelze dělat nic užitečného, neznáme-li právě tyto skutečnosti přírodní vědy.

Rudolf Steiner